

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

STEPSS Follow-up projekt: Helyi konzultatív fórumok a rendőrség és a roma kisebbség tagjainak részvételével

Magyar Helsinki Bizottság

Projektleírás – 2011. február

1. A projekt célja

A projekt célja a **roma kisebbség helyzetének javítása** a rendőrségi jogalkalmazás tekintetében, egyrészt a roma kisebbség társadalmi párbeszédbe való bekapcsolódásának elősegítésével, másrészt a romákkal szembeni rendőri előítéletesség csökkentésével.

2. A projekt főbb jellemzői

2.1. A probléma: Magyarországon **egy átlagpolgár nem rendelkezik megbízható információkkal a rendőri munkával kapcsolatban**, legtöbbjük csak egy-egy igazoltatás során kerül kapcsolatba a rendőrséggel. Általában nem létezik semmilyen informális kommunikációs csatorna a rendőrség és a helyi lakosság között, és az állampolgároknak rendszerint nincs lehetőségük arra, hogy általános, konkrét ügyhöz nem kapcsolódó kérdéseket tegyenek fel, vagy megosszák a rendőrséggel a véleményüket, aggályaikat és tapasztalataikat a rendőri munka, a bűnözés és a közbiztonság tekintetében. Ez a kölcsönös megértés hiányához vezethet, a közösség tagjaiban torz kép alakulhat ki a rendőrség, mint szervezet működéséről, ami félelmet és bizalmatlanságot szülhet a lakosság oldalán, hátrányosan befolyásolva a rendőri munka hatékonyságát. A roma kisebbség esetében az általános jellegű félelmet és bizalmatlanságot nagyban növeli, hogy empirikus szociológiai kutatások szerint **a rendőrök rendkívül előítéletesek a romákkal szemben**. Ez a tényező jelentős mértékben befolyásolhatja azt, hogy a hatóság hogyan kezeli a roma terhelteket, sértetteket, illetve a büntetőeljárásokban vagy szabálysértési eljárásokban résztvevő más, roma kisebbséghez tartozó szereplőt. Az előítéletesség hatással van a rendőrség roma kisebbséggel való kommunikációjára, és arra, hogy a rendőrök milyen módon végzik a munkájukat olyan közösségekben, ahol jelen van a roma kisebbség. Egy, a TÁRKI által 2005-ben végzett kvalitatív kutatás azt mutatta, hogy a romákat hátrányos megkülönböztetés éri a rendőrség részéről az igazoltatások során. A kutatás szerint az etnikai profilalkotás létezik Magyarországon, a rendőrök azt gondolják, hogy van összefüggés az etnikai hovatartozás és a potenciális kriminalitás között. A Magyar Helsinki Bizottság STEPSS (Strategies for Effective Police Stop and Search – Hatékony rendőrségi igazoltatási stratégiák) projektje keretében végzett, hat hónapos, a rendőrök saját adatgyűjtésén alapuló kutatás eredménye szerint a roma kisebbséghez tartozókat háromszor nagyobb eséllyel igazoltatják a rendőrök, mint a nem romákat, miközben az igazoltatások eredményessége – azaz az igazoltatás alapján induló eljárások gyakorisága – tekintetében nincs különbség a két csoport között. A rendőri előítéletességet a roma kisebbség tagjai és a szakterületen dolgozó jogászok és civil szervezetek széles körben, napi szinten tapasztalják.

2.2. Projekttevékenység: A STEPSS Follow-up projekt alapötlete a **helyi konzultatív fórumok megszervezése és megtartása a rendőrség és a helyi lakosság, elsősorban a roma kisebbség tagjainak részvételével**. A projekt célja a rendőrség és a helyi közösség tagjai közötti kapcsolat javítása, a felmerülő problémák megoldása a konzultatív fórum – mint a rendszerszerűtől visszafordított, a lakosság és a rendőrség részéről felmerülő aggályokról, a két csoport tapasztalatairól való **strukturált párbeszédnek** keretét biztosító új módszer – segítségével. A projekt célja **az előítéletek elleni küzdelem, a kölcsönös bizalom** megteremtése, **kapcsolatteremtés** a lakosság és a rendőrség között, valamint a rendőrség munkájával, a bűnözéssel, a közbiztonsággal kapcsolatos **problémák kölcsönös megértésének elősegítése**.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A konzultatív fórumok ötlete az ún. „**közösségi rendőrség**” (community policing) koncepcióján alapul, amelynek alapelve, hogy a rendőrség és a lakosság közötti kapcsolatot erősíteni kell a kölcsönös megértés és bizalom kialakulása, valamint az együttműködés érdekében. Kiemelendő, hogy a konzultatív fórumok nem egyszerű panasznapként funkcionálnak, vagyis nem az egyedi ügyekkel kapcsolatos panaszok közlésére szolgálnak, hanem egy kevésbé formalizált csatornát biztosítanak az általánosabb jellegű kérdések felvetésére (pl. Miért olyan magas az igazoltatások száma? Miért tart olyan hosszú ideig egy nyomozás? Mik a rendőr kötelességei az egyes eljárások során? Milyen kényszerítő eszközöket alkalmazhat a rendőr? Hogyan lehet panaszt tenni egy intézkedéssel szemben?). A konzultáció tehát információ-, ismeret- és tapasztalatcserét jelent.

Mivel a rendőrségi jogalkalmazás tekintetében a roma kisebbség a legsérülékenyebb csoport, a konzultatív fórumok elsődleges célja a roma kisebbség helyzetének javítása e tekintetben. Ezt a célt két módon szolgálja a projekt. A konzultatív fórumok egyrészt elősegítik a roma kisebbség érdekeinek és jogainak érvényesítését azáltal, hogy strukturált kereteket biztosítanak a roma kisebbség tagjai számára véleményük és aggályaik kifejezésére. Így a **konzultatív fórumok elősegítik, hogy a roma kisebbség tagjai képesek legyenek bekapcsolódni a társadalmi párbeszédbe.** Másrészt a strukturált és közvetlen párbeszéd elősegíti a kölcsönös megértést és elfogadást, és hosszú távon a **romákkal szembeni rendőri előítéletek csökkenéséhez vezet.** Mindezek nagymértékben és tartósan **hozzájárulnak a roma kisebbség társadalmi megítélésének javulásához.**

2.3. Innováció: A magyar rendőrség elvétele használja a „közösségi rendőrség” koncepcióján alapuló módszereket, és Magyarországon még soha nem szerveztek konzultatív fórumokat a STEPSS Follow-up projektet megelőzően. Így a konzultatív fórumok egy teljesen új társadalmi megközelítést jelentenek a rendőrség és a helyi lakosság viszonya tekintetében Magyarországon. Ezt az új megközelítést a kommunikáció, az együttműködés, a kölcsönös megértés és a bizalom jellemzi. Ennek megfelelően a konzultatív fórumok új megoldást ajánlanak a rendőrök és a helyi lakosság tagjai, különösen a roma kisebbség feszült viszonyának kezelésére. Ahogy azt a fentiekben kifejtettük, általában a lakosság és különösen a roma kisebbség tagjai részéről a rendőröket övező bizalmatlanság és félelem és a rendőrök romákkal szembeni előítéletessége súlyos társadalmi probléma a mai Magyarországon. A konzultatív fórumok új módszert jelentenek e probléma kezelésére.

3. A projekt megvalósítása

A első projektidőszakban **(2009. június és 2010. március között) összesen négy konzultatív fórumot tartottak, két projekthelyszínen:** egyet Budapest VI. kerületében, hármat pedig Szegeden. A Budapest VI. kerületében 2009. november 29-én rendezett konzultatív fórumon tizennégy civil szervezet és a helyi közösség képviselői vettek részt, megjelent a kerület országgyűlési képviselője és alpolgármestere is. A BRFK VI. Kerületi Rendőrkapitányság feladatairól, erőforrásairól és mutatóiról, valamint a STEPSS projektről szóló rövid prezentációk meghallgatása után a résztvevőknek lehetőségük volt arra, hogy kérdéseket tegyenek fel a kerületi rendőrkapitánynak. A résztvevők közül sokan támogatták, hogy a konzultatív fórumokat rendszeressé tegyék, és a rendőrkapitány ígéretet tett a fórum háromhavonkénti megrendezésére. Az eseményről tudósított a kerületi tévéadó és a kerületi újság, a rendőrség weboldalán pedig egy összefoglaló olvasható az eseményről. Szegeden három konzultatív fórumot tartottak (2009. december 3. és 11., 2010. január 27.), melyeken a helyi önkormányzat képviselő-testületének tagjai, a választókerületi országgyűlési képviselők, a lakosság tagjai és civil szervezetek vettek részt. A helyi média ezekről az eseményekről is tudósított. A Magyar Helsinki Bizottság tervei szerint **a második projektidőszak végéig, 2011 júniusáig legalább öt konzultatív fórumra kerül majd sor öt különböző projekthelyszínen. A Magyar Helsinki Bizottság kiválasztotta a projekt új helyszíneit:** konzultatív fórumokat tervez Borsod-Abaúj-

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Zemplén megyében (Miskolcon, Ózdon és Sárospatakon), valamint Budapest VI. és VIII. kerületében. (A projekthelyszínek kiválasztásában szerepet játszott, hogy e települések, illetve kerületek esetében vélhetően jelentős a roma kisebbséghez tartozók aránya.)

4. A projekt eredményei

4.1. Közvetlen eredmények

- 4 konzultatív fórum 2 projekthelyszínen, összesen kb. 120 résztvevővel
- 5 tervezett konzultatív fórum 5 projekthelyszínen, összesen kb. 150 tervezett résztvevővel
- összesen kb. 750 helyi lakos tájékoztatása a konzultatív fórumokról
- összesen kb. 1500 helyi lakos tervezett tájékoztatása a konzultatív fórumokról
- 1 interneten elérhető összefoglaló a projekt tapasztalatairól
- 1 interneten elérhető módszertani útmutató a konzultatív fórumok szervezéséről
- 1 interneten elérhető információs anyag az igazoltatásról és a panasztétel módjáról

4.2. A célcsoportokra gyakorolt várható hatás

- **A helyi lakosság tagjai:** A projekt eredményeként nő az érdekérvényesítő képességük és bizalmuk a rendőrségben, a rendőrök és helyi lakosság kölcsönösen jobban megértik a rendőrség munkájával, a bűnözéssel, a közbiztonsággal kapcsolatos problémákat, emellett az állampolgárok tudatosabbá válnak saját jogaikat és a rendőrség kötelességeit illetően.

- **A helyi roma kisebbség:** A projekt elősegíti jogaik és érdekeik érvényesítését, valamint a társadalmi párbeszédbe való bekapcsolódásukat. A fórumok általában is felhívják a figyelmet az állampolgárok jogaira, emellett hozzájárulnak ahhoz, hogy a roma kisebbséghez tartozók tisztában legyenek a saját jogaikkal. A projekt célkitűzése a romákkal szembeni rendőri előítéletesség csökkenése és a romák társadalmi megítélésének javítása.

- **A rendőrség:** A konzultatív fórumok egyrészt hozzájárulnak a romákkal szembeni rendőri előítéletesség visszaszorításához, másrészt csökkentik a roma kisebbség tagjainak a rendőrök iránti bizalmatlanságát és félelmét. Ezek az eredmények javítják a rendőri munka hatékonyságát és hozzájárulnak ahhoz, hogy a rendőrség az emberi jogi szttenderdeknek megfelelően, átláthatóbb módon működjön. A rendőrségnek első kézből értesül a lakosság problémáiról és szükségleteiről, amely szintén hozzájárul a helyi jogalkalmazó szervek eredményes működéséhez.

5. Szervezeti kérdések és finanszírozás

A STEPSS Follow-up projektet a Magyar Helsinki Bizottság egy munkatársa koordinálja: felveszi a kapcsolatot a rendőrkapitányságokkal, feltérképezi a bevonandó helyi közösségeket és szervezeteket, és felméri, hogyan lehet a leghatékonyabban felhívni a figyelmet a konzultatív fórumokra és előmozdítani látogatottságukat. 2011-ben a konzultatív fórumokat tapasztalattal rendelkező, független moderátorok vezetik, részvételüket a Magyar Helsinki Bizottság szervezi és finanszírozza. A Társaság a Szabadságjogokért civil szervezet (TASZ, www.tasz.hu) munkatársai, akiknek kialakított kapcsolataik vannak a roma kisebbséggel Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, szintén jelezték, hogy készséggel együttműködnek a Magyar Helsinki Bizottsággal a projekt végrehajtása során.

A STEPSS Follow-up **projektet a Budapesti Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány finanszírozza 2011 júniusáig.** A Magyar Helsinki Bizottság elkötelezett a projekt folytatása mellett (módszertani útmutató készítése és terjesztése, stb.), de a finanszírozás megszűnése után ez csak kisebb intenzitással és kevesebb tevékenység vállalásával lehetséges. Egy esetleges támogatás elnyerése lehetővé tenné a projekttevékenységek folytatását és a tapasztalatok alapján új projektelemek beemelését.

Az 1. projektidőszak költségvetése (2009. június – 2010. március): kb. 375 000 Ft (kb. 1400 euró)

A 2. projektidőszak költségvetése (2010. augusztus – 2011. június): kb. 300 000 Ft (kb. 1100 euró)